

Отримано: 28 лютого 2024 р.

Прорецензовано: 17 березня 2024 р.

Прийнято до друку: 21 березня 2024 р.

e-mail: polkin87@ukr.net

e-mail: oleksii.isaienko@gmail.com

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0002-1525-7736>

DOI: 10.25264/2311-5149-2024-32(60)-47-52

Рудаченко О. О., Ісаєнко О. В. Стратегічне управління інвестиційною діяльністю на підприємствах з переробки твердих побутових відходів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острого: Вид-во НаУОА, березень 2024. № 32(60). С. 47–52.

УДК: 330.3

JEL-класифікація: E 22, L 10

Рудаченко Ольга Олександрівна,*доктор економічних наук, доцент, професор кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова***Ісаєнко Олексій Володимирович,***аспірант кафедри менеджменту і публічного адміністрування
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова*

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ПЕРЕРОБКИ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

У статті доведено, що Україна має значні проблеми у сфері управління твердими побутовими відходами. Ці проблеми включають у себе відсутність чіткої стратегії, що спрямована на утилізацію відходів, і недостатню увагу до екологічної безпеки. Більшість сміттєзвалищ в Україні не відповідають вимогам стандартів безпеки та екологічних норм, що створює загрозу для навколишнього середовища. Обґрунтовано, що ефективне стратегічне управління інвестиційною діяльністю на підприємствах з переробки твердих побутових відходів є важливим чинником їх успішного розвитку та досягнення конкурентної переваги на ринку. Доведено, що на основі аналізу потреб та можливостей підприємства необхідно розробити інвестиційну стратегію, яка відповідатиме стратегічним цілям та сприятиме збільшенню його конкурентоспроможності. Така стратегія передбачає оптимальне використання ресурсів для забезпечення сталого розвитку підприємства з переробки ТПВ та максимізації його фінансових результатів.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, стратегія, управління, підприємства, тверді побутові відходи.

Olha Rudachenko,*Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Entrepreneurship and business administration,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv***Oleksii Isaienko,***Postgraduate student of the Department of Management and Public Administration,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

STRATEGIC MANAGEMENT OF INVESTMENT ACTIVITIES IN SOLID HOUSEHOLD WASTE PROCESSING ENTERPRISES

The article demonstrates that Ukraine faces significant challenges in the management of solid household waste. These issues include the absence of a clear waste disposal strategy and insufficient attention to environmental safety. Most landfills in Ukraine fail to meet safety standards and environmental norms, posing a threat to the surrounding environment. Effective resolution of these problems involves the implementation of advanced solid household waste processing technologies and the improvement of waste management systems to ensure sustainable resource utilization and reduce negative environmental impact.

The prospects for the development of enterprises involved in solid household waste processing are discussed, including societal awareness of environmental pollution issues and the need for protection, legislative initiatives aimed at reducing waste volumes, and technological progress enabling the creation of new products from recycled waste while minimizing environmental impact. It is argued that the development of this sector can stimulate investments and contribute to the creation of new jobs in the environmental economy.

It is argued that effective strategic management of investment activities in enterprises dealing with solid household waste processing is a crucial factor in their successful development and achieving competitive advantage in the market. It is demonstrated that based on the analysis of the enterprise's needs and opportunities, an investment strategy should be developed to align with strategic goals and enhance its competitiveness. This strategy involves optimal resource utilization to ensure sustainable development and maximize financial results.

The main stages of developing and implementing the investment management strategy in enterprises dealing with solid household waste processing include market and needs analysis, selection of investment directions, evaluation of investment projects, development of an investment plan, implementation of investment projects, monitoring and control, evaluation

of results, and strategy adjustment. It is proposed that for maximum effectiveness, these stages of the strategy should be implemented comprehensively.

Keywords: investment activity, strategy, management, enterprises, solid household waste.

Постановка проблеми. За даними місцевих органів самоврядування та Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури [1], до кінця 2023 р. в Україні з'явилося понад 450 тис. тонн будівельних відходів внаслідок руйнувань, спричинених воєнними діями країни агресора – росії, на території незалежної України. На початку 2024 р. обсяги таких відходів на місцях тимчасового зберігання та полігонах склали приблизно 600 тис. тонн. Також, слід зазначити, що ці дані стосуються виключно підконтрольної території Україні та не враховують відходи, що утворилися в тимчасово окупованих районах та в зонах активних бойових дій. Отже, наразі Україна має значні проблеми, пов'язані зі спалюванням, захороненням, утилізацією та переробкою твердих побутових відходів (ТПВ). Особливої уваги заслуговують підприємства з переробки ТПВ, які в країнах Європейського Союзу викликають інтерес інвесторів з огляду на потенційні можливості розширення підприємницької діяльності з метою отримання прибутку. Однак, в Україні такі підприємства стикаються з рядом проблем, а саме: складність управління великими обсягами відходів, нестабільність постачання сировини, недостатня ефективність технологічних процесів переробки, високі витрати на утилізацію та відновлення ресурсів, а також екологічні проблеми, пов'язані з викидами та впливом переробки на навколишнє середовище. Для вирішення цих проблем необхідний комплексний підхід, який враховуватиме як технічні, так і організаційні аспекти управління відходами, вдосконалення технологій переробки, підвищення ефективності використання ресурсів та розробку екологічно стійких стратегій управління відходами, що і робить дослідження особливо актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичним основам управління підприємствами з переробки ТПВ присвячено багато наукових праць, як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед них Ю. В. Іванова, Н. І. Муратова [2], Є. О. Михайлова, Г. М. Панчева, Г. М. Резніченко [3], Н. О. Кондратенко [4], Л. М. Мельник [5] та ін.

Особливої уваги заслуговують праці вчених-економістів, які досліджували інвестиційну складу в галузі утилізації відходів: В. Голян [6], Н. І. Горбаль, Ю. Р. Ломага [7], Л. Г. Квасній, І. Л. Татомир [8] та ін.

Проте, деякі аспекти, пов'язані з розробкою стратегічного управління інвестиційною діяльністю на підприємствах з переробки ТПВ, залишаються недостатньо дослідженими та вимагають подальшого вивчення.

Мета дослідження: проаналізувати та розглянути стратегічне управління інвестиційною діяльністю на підприємствах з переробки твердих побутових відходів з метою виявлення оптимальних підходів та рекомендацій для забезпечення їх стійкого розвитку та підвищення ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тверді побутові відходи виникають у повсякденному житті та діяльності людини і збираються при житлових будинках, соціально-культурних закладах, громадських, навчальних, лікувальних, торговельних та інших установах. До цих відходів належать матеріали, що утворюються під час поточного ремонту квартир, відходи від згоряння у місцевих опалювальних пристроях, сміття, опале листя, великогабаритні предмети домашнього вжитку, а також значні обсяги відходів, що накопичуються внаслідок руйнування об'єктів інфраструктури країною-агресором. ТПВ не підлягають подальшому використанню на місці їх утворення. Тому, більшість відходів вивозять на спеціально віддалені сміттєзвалища. Так, згідно з офіційними даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, в Україні зафіксовано значну кількість сміттєзвалищ і полігонів – 5 455 одиниць, що охоплює понад 8500 гектарів [7]. На рис. 1 наведено зведені дані щодо кількості сміттєзвалищ за регіонами України.

Найбільша кількість сміттєзвалищ зафіксована в Вінницькому регіоні – 786 од., Житомирському – 767 од. та Одеському – 628 од. Однак, варто зазначити, що місто-мільйонник (м. Київ) обслуговують лише 2 офіційно зареєстровані сміттєзвалища і Київський регіон, загалом, 38 од., що свідчить про те, що Україна має значні проблеми з утилізацією, спалюванням та переробкою ТПВ. Так, в рамках Національної стратегії управління відходами до 2030 р. [10], Україна планує переробляти 65 % усіх відходів, хоча такий показник значно менший, ніж у країнах Європейського Союзу, який складає – 90 %. Таким чином, пріоритетним напрямком для України, який дасть змогу залучити додаткові інвестиції, є розвиток підприємств з переробки ТПВ. Підприємства з переробки твердих побутових відходів відіграють ключову роль у їх збиранні та утилізації. Ця діяльність має велике значення для країни з екологічної, економічної та соціальної перспективи. По-перше, вони сприяють відновленню ресурсів через переробку відходів та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. По-друге, ці підприємства стимулюють економіку, створюючи нові робочі місця, сприяють інноваціям у сфері вторинної переробки матеріалів,

залучають інвесторів та сприяють підвищенню свідомості населення щодо важливості відповідального ставлення до відходів і збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь. Отже, діяльність підприємств з переробки ТПВ сприяє створенню стійкого та екологічно свідомого суспільства. Однак, на сьогоднішній день на території України функціонує лише 17 підприємств, які спеціалізуються на переробці макулатури, 39 – на переробці полімерів, 19 – на переробці пластикових пляшок, 16 – на переробці скла та 44 підприємства, які займаються переробкою металу [11].

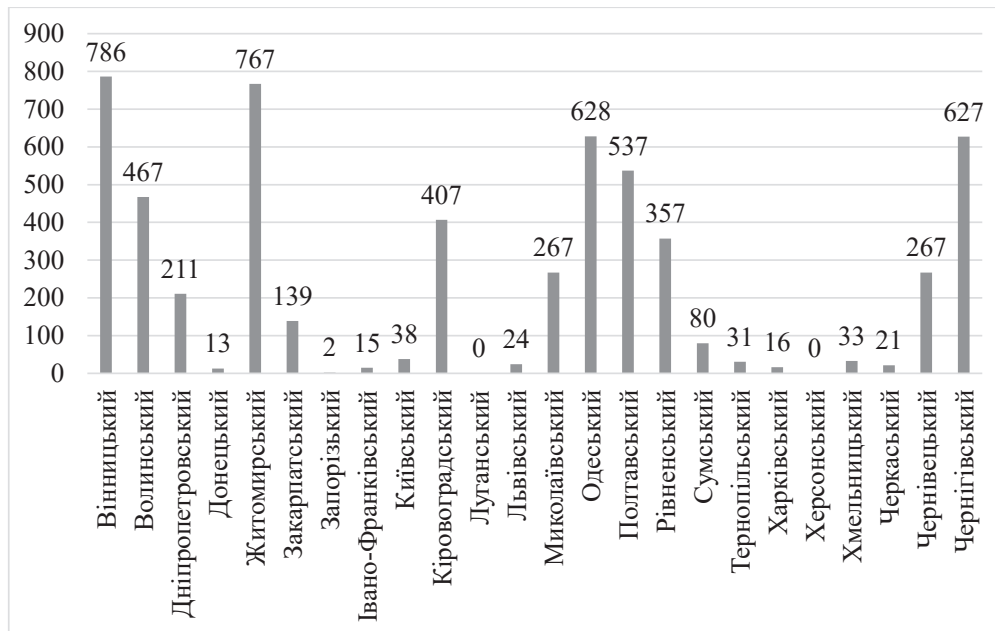

Рис. 1. Кількість сміттєзвалищ в Україні, станом на 2022 р., одиниць

Джерело: [1; 9].

Варто також зазначити, що підприємства з переробки твердих побутових відходів мають значні переваги для України як шлях до залучення інвестицій (рис. 2).

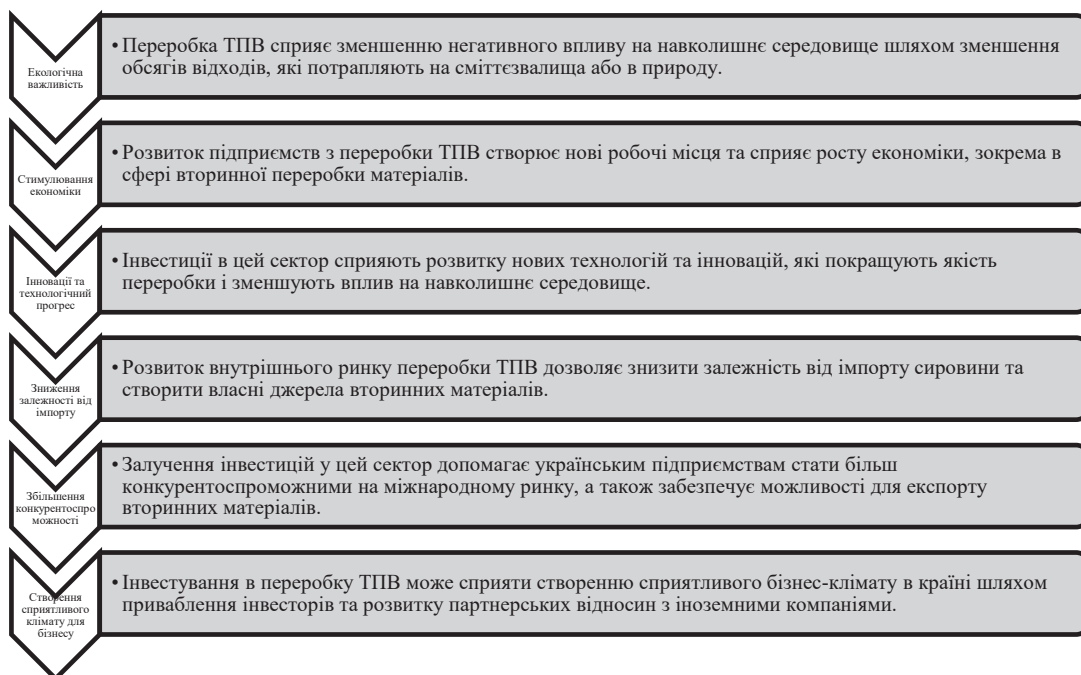

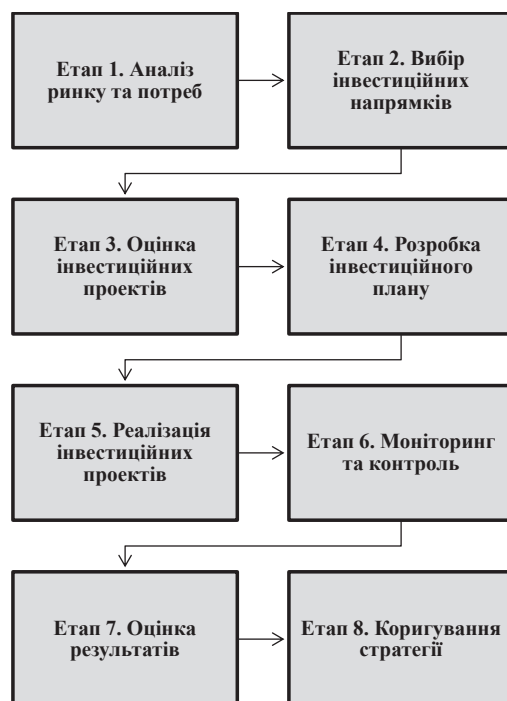
Рис. 2. Особливості діяльності підприємств з переробки ТПВ, що виступають як потенціал в залученні інвестицій

Враховуючи ці переваги, розвиток галузі з переробки ТПВ є привабливим для залучення інвестицій в Україну, що сприятиме як сталому економічному зростанню, так і збереженню навколишнього середовища для майбутніх поколінь. Тому, негайною потребою в Україні є саме стратегічне управління інвестиційною діяльністю підприємств з переробки ТПВ, що передбачає розробку детального плану стратегії, яка визначатиме найефективніші методи та шляхи вкладення інвестиційних ресурсів у процес, спрямований на впровадження інноваційних передових технологій та методів переробки й утилізації ТПВ (ресайклінг, апсайклінг, фрїсайклінг), що сприяють оптимізації виробничих процесів, зниженню витрат та підвищенню якості переробленої продукції.

Розробка стратегії управління інвестиційною діяльністю підприємства є вкрай важливою для залучення додаткових інвестицій в галузь переробки ТПВ, впровадження інновацій, відновлення конкурентоспроможного виробництва та зростання зайнятості населення країни. Це сприятиме захисту населення та забезпеченню фінансовими ресурсами соціальної сфери країни. Для досягнення цих цілей інвестиційна стратегія підприємства повинна бути комплексною, цільовою, безперервною та містити чіткий напрямок розвитку на довгострокову перспективу.

Отже, на рис. 3 сформовано основні етапи розробки та впровадження стратегії управління інвестиційною діяльністю на підприємствах з переробки ТПВ. Детальний опис характеристик етапів стратегії наведено нижче.

Рис. 3. Основні етапи розробки та впровадження стратегії управління інвестиційною діяльністю на підприємствах з переробки ТПВ

У рамках 1 етапу – «Аналіз ринку та потреб» – передбачається оцінка попиту на переробку ТПВ, вивчення конкурентної ситуації на ринку та ідентифікація можливостей для введення нових технологій чи розширення виробництва.

У рамках 2 етапу – «Вибір інвестиційних напрямків» – передбачається визначення конкретних напрямків для вкладення інвестицій, таких як модернізація обладнання для покращення ефективності переробки, впровадження нових технологій або розширення виробничих потужностей.

У рамках 3 етапу – «Оцінка інвестиційних проектів» – передбачається аналіз інвестиційних проектів з урахуванням їхньої прибутковості, ризиків та відповідності стратегічним цілям підприємства.

У рамках 4 етапу – «Розробка інвестиційного плану» – передбачається створення докладного плану інвестицій, включаючи розподіл коштів, графік введення проектів в експлуатацію та очікувані результати.

У рамках 5 етапу – «Реалізація інвестиційних проектів» – передбачається проведення необхідних заходів для впровадження обраних проектів, включаючи закупівлю обладнання, проведення будівельних робіт та навчання персоналу.

У рамках 6 етапу – «Моніторинг та контроль» – передбачається систематичний аналіз прогресу реалізації інвестиційних проєктів, виявлення та вирішення можливих проблем та відхилень від поставлених цілей.

У рамках 7 етапу – «Оцінка результатів» – передбачається аналіз ефективності залучених інвестицій та їх вплив на фінансові показники та ринкову позицію підприємства.

У рамках 8 етапу – «Коригування стратегії» – передбачається врахування отриманих даних та досвіду для коригування інвестиційної стратегії з метою досягнення кращих результатів та вирішення нових завдань.

Висновки. Отже, підприємства з переробки твердих побутових відходів повинні визначити основні стратегічні цілі та напрямки розвитку, зокрема, розширення виробничих потужностей, вдосконалення технологічних процесів та підвищення якості виробленої продукції. Ефективне стратегічне управління передбачає глибокий аналіз ринкових тенденцій, попиту на продукцію та конкурентної ситуації для визначення оптимальної стратегії розвитку підприємства. Ключовим аспектом стратегічного управління є оптимальне використання ресурсів для забезпечення сталого розвитку підприємства з переробки ТПВ та максимізації його фінансових результатів.

Стратегічне управління інвестиційною діяльністю на підприємствах з переробки твердих побутових відходів має бути постійним процесом, який враховує зміни в економічному, технологічному та соціальному середовищі та забезпечує адаптацію до безперервної та стабільної діяльності навіть в умовах війни.

Література:

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 02.02.2024 р.). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukraine].
2. Іванова Ю. В., Муратова Н. І. Стан і проблеми утилізації і видалення побутових і промислових відходів в Україні і країнах ЄС. *Наукова-технічна інформація*. 2015. № 2 (64). С. 46–52.
Ivanova, Y. V., Muratova, N. I. (2015). Stan i problemy utylizatsiyi i vydalennya pobutovykh i promyslovykh vidkhodiv v Ukraini i krayinakh ES [State and problems of utilization and removal of household and industrial waste in Ukraine and EU countries]. *Naukova-tekhnichna informatsiya* [Scientific and technical information]. № 2 (64), pp. 46-52 [in Ukraine].
3. Михайлова Є. О., Панчева Г. М., Резніченко Г. М. Ефективні механізми поводження з твердими побутовими відходами в Україні. *Комунальне господарство міст*. 2019. Т. 5. Вип. 151. С. 37–44.
Mykhaylova, Y. O., Pancheva, H. M., Reznichenko, H. M. (2019). Efektyvni mekhanizmy povodzhennya z tverdymy pobutovymy vidkhodamy v Ukraini [Effective mechanisms of solid household waste management in Ukraine]. *Komunal'ne hospodarstvo mist* [Communal management of cities]. Том 5, вип. 151, pp. 37-44 [in Ukraine].
4. Кондратенко Н. О. Теоретико-методологічні засади стратегії ресурсозбереження у регіональних економічних системах : дис. д-ра екон. наук: 08.00.05. Київ, 2011. 469 с.
Kondratenko N. O. Teoretyko-metodolohichni zasady stratehiyi resursozberezhennya u rehional'nykh ekonomichnykh systemakh [Theoretical and methodological foundations of the strategy of resource conservation in regional economic systems]. *Dissertatsiya* [dissertation]. Kyiv. 2011. 469 p. [in Ukraine].
5. Мельник Л. М. Утилізація відходів як один із шляхів екологізації виробництва. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/21344> (дата звернення: 06.02.2024 р.).
Melnyk, L. M. Utylizatsiya vidkhodiv yak odyin iz shlyakhiv ekolohizatsiyi vyrobnytstva [Waste disposal as one of the ways of greening production] URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/21344> [in Ukraine].
6. Голян В. Інвестиції в переробку відходів: як по долати пасивність влади та бізнесу. *Дзеркало тижня*. 2018. № 13 (359). С. 9.
Holyan, V. (2018). Investytsiyi v pererobku vidkhodiv: yak po dolaty pasyvnist' vldy ta biznesu [Investments in waste processing: how to overcome the passivity of government and business]. *Dzerkalo tyzhnya* [Mirror of the week]. № 13 (359), pp. 9 [in Ukraine].
7. Горбаль Н. І., Ломага Ю. Р. Циркулярна економіка – основа сталого розвитку підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління». 2022. № 6 (1). С. 9–24.
Horbal, N.I., Lomaha, Yu.R. (2022). Tsyrkuliarna ekonomika – osnova staloho rozvytku pidpriemstv [Circular economy is the basis of sustainable development of enterprises]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Seriya «Problemy ekonomiky ta upravlinnia» [Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series “Problems of economics and management”]. 6(1), s. 9-24 [in Ukraine].
8. Квасній Л. Г., Татомир І. Л. Циркулярна економіка: як новий спосіб господарювання в умовах цифрової трансформації. *Посвіт*. 2021. С. 47–54.
Kvasnii, L. H., Tatomyr, I. L. (2021). Tsyrkuliarna ekonomika: yak novyi sposib hospodariuvannya v umovakh tsyfrovoyi transformatsii [Circular economy: as a new way of business in the conditions of digital transformation]. *Posvit* [Enlightenment], 47-54 [in Ukraine].

9. Найбільше сміттєзвалищ у Вінницькій та Полтавській областях. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/12/04/infografika/suspilstvo/najbilshe-smittyezvalyshh-vinnyczkij-ta-poltavskij-oblastyax> (дата звернення: 06.02.2024 р.).

Naibilshe smittiezvalyshch u Vinnytskii ta Poltavskii oblastiakh [The largest number of landfills in the Vinnytsia and Poltava regions]. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/12/04/infografika/suspilstvo/najbilshe-smittyezvalyshh-vinnyczkij-ta-poltavskij-oblastyax> [in Ukraine].

10. Національна стратегія управління відходами до 2030. URL: [rokyhttps://www.kmu.gov.ua/npas/250431673](https://www.kmu.gov.ua/npas/250431673) (дата звернення: 06.02.2024 р.).

Natsionalna stratehiia upravlinnia vidkhodamy do 2030 [National waste management strategy until 2030]. URL: [rokuhttps://www.kmu.gov.ua/npas/250431673](https://www.kmu.gov.ua/npas/250431673) [in Ukraine].

11. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури. URL: <https://mtu.gov.ua>

Ministerstvo rozvytku hromad, terytorii ta infrastruktury [Ministry of Development of Communities, Territories and Infrastructure]. URL: <https://mtu.gov.ua> [in Ukraine].